

Кетрін Менсфілд «Панська покоївка»

Одинадцята година. Стук у двері.

... Сподіваюся, я не потурбувала вас, мадам. Ви ж не спите, так? Адже я тільки-но подала моїй пані її чай, і залишилася така гарна чашечка, я подумала, мабуть...

... Зовсім ні, мадам. Я завжди роблю чашку чаю наостанку. Вона п'є його в ліжку після своїх молитов, щоб зігрітися. Я ставлю чайник, коли вона стає навколішки, і приказую йому: "А ти зі своїми молитвами можеш не дуже поспішати". Але він завжди закипає ще до того, як моя пані скаже й половину. Розумієте, мадам, ми знаємо стільки людей, і за всіх треба помолитися - за кожного з них. Моя пані має список імен у червоній книжечці. Господи! кожного разу, коли нас відвідує хтось новий і моя пані потім каже: "Еллен, подай-но мені мою червону книжечку", я майже скаженію, справді. "Ще один"- думаю я, - "заважатиме їй піти у ліжку у будь-яку погоду." І вона відмовляється від подушки, розумієте, мадам; вона стає навколішки на жорсткий килим. Я страшенно нервуюся, коли бачу це, знаючи її так, як знаю я. Я намагалася обдурити її; розстилала стьобану ковдру. Але коли я вперше це зробила - ох, вона подивилася на мене таким поглядом - святим, мадам. "Хіба у нашого Господа була стьобана ковдра, Еллен?" - сказала вона. Але - я тоді була молодша - мені кортіло сказати: "Ні, але наш Господь не був вашого віку і він не знав, що таке мати ваш простріл." Нечестиво це було, хіба ні? Але вона дуже добра, розумієте, мадам. Коли я щойно підмощувала їй ковдру і дивилася на неї - побачила, як вона відкинулася, руки зовні, а голова на подушці - така гарненька - я одразу подумала: "Зараз ви точно схожі на вашу любу матінку, коли я її обряджала!"

... Так, мадам, все це мені довелося робити. Ох, вона справді мило виглядала. Я уклала їй волосся, м'якенько, навколо лоба, вишуканими кільцями, і лише збоку шиї поклала букетик найгарніших бузкових братків. Ті братки зробили з неї картинку, мадам! Я ніколи їх не забуду! Я думала сьогодні, глядючи на мою пані: "Якщо б тут зараз були братки, ніхто б не побачив різниці."

... Лише в останній рік, мадам. Тільки після того, як вона стала трохи - ну - квола, можна сказати. Звісно, вона ніколи не була небезпечною; вона була наймилішою старою пані. А зробилося з нею таке - вона думала, що загубила дещо. Вона була не в змозі сидіти на місці, не в змозі заспокоїтись. Цілий день вона ходила туди-сюди, туди-сюди; на неї натикалися всюди - на сходах, на ганку, прямуючи на кухню. І вона підіймала на вас очі і казала - точно як дитина: "Я загубила його, я загубила його." "Ходімо," - казала я, - "ходімо, я розкладу вам пасьянс." Але вона хапала мене за руку - я була її улюбленка - і шепотіла: "Знайди його мені, Еллен. Знайди його мені." Сумно, так?

... Ні, вона так і не оговталася, мадам. В неї був удар врешті-решт. Останні слова, які вона сказала - дуже повільно, були: "Подивися - у - подивися - у -". І після цього вона одійшла.

... Ні, мадам, не можу сказати, що я таке помічала. Може, деякі дівчата. Але ж розумієте, така справа, в мене не було нікого, окрім моєї пані. Моя мати померла від сухот, коли мені було чотири рочки, і я жила з дідусем, він тримав перукарню. Я була проводила весь свій час у перукарні під столом, роблячи зачіски ляльці - удаючи помічницю, мабуть. Вони завжди були такі добрі до мене. Були робили мені маленькі перуки, всіх кольорів, за останньою модою і все таке інше. І там я сиділа цілий день, тихесенько-тихесенько - клієнти ніколи не помічали. Лише коли-не-коли визирала з-під скатертини.

... Але одного дня я дісталася до ножиць і - ви не повірите, мадам! Я відскубала все своє волосся; відхопила його все по шматочку, отака я була маленька мавпочка. Дідусь був *несамовитий*! Він вхопився за щипці - ніколи цього не забуду - спіймав мене за руку та стиснув в них мої пальці. "Це тебе навчить!" - сказав він. Опік був жахливий. В мене досі від нього слід лишився.

... Ну, розумієте, мадам, він так пишався моїм волоссям. Він був садив мене на стойку, до того, як клієнти приходили, і укладав їх гарненько - великими, м'якими кучерями, і закручував

зверху. Пам'ятаю, як помічниці стояли навколо, і я, завжди така урочиста, з пенні, що його мені дідусь давав потримати, поки мені робили зачіску... Але потім він завжди забирав той пенні. Бідолашний дідусь! Оскаженів він від того жаху, що я з собою зробила. Але він мене тоді налякав. Знаєте, що я зробила, мадам? Я втекла. Так, втекла, за ріг, туди й сюди, не знаю, як далеко я забігла. О Боже, з мене, мабуть, було видовисько, з рукою, замотаною у фартушок, і волоссям, що стирчало. Люди, мабуть, сміялися, коли бачили мене...

... Ні, мадам, дідусь ніколи не відійшов від цього. Він потім бачити мене не міг. Обідати не міг навіть, коли я була поруч. Тож мене взяла до себе тітка. Вона була недолуга, шпалерниця. Крихітна! Їй доводилося ставати на дивани, щоб обрізати краї. Коли я їй допомагала, тоді й зустріла мою пані...

... Не дуже, мадам. Мені було тринадцять, минуло. І я не пам'ятаю, щоб коли-небудь почувалася - ну - дитиною, можна сказати. Розумієте, в мене був формений одяг, те та інше. Моя пані тримала мене у комірцях і вилогах від початку. Ох, так - одного разу відчула! Це було - кумедно! Ось як це було. З моєю пані залишались дві її маленькі племінниці - ми тоді були у Шелдоні - і там був ярмарок у центрі міста.

"Зараз, Еллен," - сказала вона, - "я хочу, щоб ти взяла цих двох панянок покататися на осликах." І ми пішли; вони були такі урочисті, серденька; рука в руці. Але коли ми прийшли до осликів, вони надто зніяковіли, щоб поїхати. Тож замість того ми стояли та дивилися. Які гарні були ті ослики! Це я вперше їх побачила не у возі - для задоволення, можна сказати. Вони були чудового сріблясто-сірого кольору, з червоними сідельцями та блакитними вуздечками, і брязкальця подзвенькували в їхніх вухах. І досить дорослі дівчата - навіть старші за мене - каталися на них, такі веселі. Я маю на увазі, це було так незвичайно, вони просто розважалися. І я не знаю, що це було, але те, як вони переступали своїми ноженятами, і ці очі - такі лагідні - і м'які вуха - мені закортіло покататися на ослику більше за все на світі!

... Звісно, я не могла. В мене були мої панянки. І на що я була б схожа, умостившись в сідло у своїй уніформі? Але всю решту дня ослики - ослики були в моїй голові. Я відчувала, що вибухну, якщо не розповім нікому; а кому було розповісти? Але коли я пішла у ліжко - я спала у спальні місіс Джеймс, нашої тодішньої кухарки - коли світло згасили, знов переді мною з'явилися вони, мої ослики, подзвенькуючи, зі своїми чепурними ноженятами і сумними очима... Ну, мадам, чи ви повірите, чи ні, я чекала досить довго і вдавала, що сплю, а потім раптом я сіла у ліжку і крикнула так голосно, як тільки могла: "Так, я хочу покататися на ослику! Я хочу кататися на ослику!" Розумієте, я повинна була це сказати, і я думала, що з мене не будуть сміятися, якщо зрозуміють, що це мені просто наснилося. Хитро, хіба ні? Чого тільки не вигидає дурна дитина...

... Ні, мадам, вже ніколи. Звісно, я думала про це одного разу. Але цього не повинно було трапитись. Він мав квіткову крамничку одразу вниз по дорозі і напроти від будинку, де ми тоді жили. Кумедно, так? А я ж так люблю квіти. В нас тоді було багато гостей, і я в тій крамниці частіше була, ніж ні, як то кажуть. І Гаррі і я (його звали Гаррі) почали сперечатися, як все має бути влаштовано - так і почалося. Квіти! ви не повірите, мадам, він квіти мені приносив. Не зупинявся ні перед чим. Це були конвалії, і не один раз, я не перебільшую! Ну, звісно, ми збиралися одружитися і жити понад крамницею, все так і мало бути, і я мала б прикрашати вітрину... Ох, як я прикрашала ту вітрину по суботах! Не насправді, звісно, мадам, лише у мріях, можна сказати. Я прикрашала її до Різдва - вітальна стрічка у гостролисті і все таке інше - і лілеї, і яскрава зірка із нарцисами всередині. Щось я розбазікалась, годі про це. Прийшов день, коли він мусив покликати мене, щоб обрати меблі. Чи можу я це забути? Був вівторок. Моя пані була сама не своя того дня. Не те щоб вона щось казала; вона б ніколи цього не зробила. Але я розуміла по тому, як вона постійно обгорталася і питала мене, чи холодно - і її носик виглядав... зморщеним. Я не хотіла її покидати; я знала, що буду весь час хвилюватися. Врешті-решт я спитала її, чи не вважає вона за краще, щоб я це відклала. "Ох, ні, Еллен," - сказала вона, - "ти не мусиш дбати про мене. Ти не мусиш розчаровувати свого молодого чоловіка." І така весела, знаєте, мадам, ніколи вона не думала про себе. Від цього мені стало ще гірше. Я почала думати, що як... тут вона вронила свою хусточку і почала нахилитися, щоб підняти її самій - а вона цього ніколи не робила.

"Що це ви робите!" - закричала я, підбігаючи, щоб зупинити її. "Ну," - сказала вона, посміхаючись, розумієте, мадам, - "мені доведеться починати практикуватись." Ох, я ледь не залилася сльозами. Я підійшла до туалетного столика і почала вдавати ніби протираю срібло, і я вже не могла стримуватись, і я спитала її, може, вона вважає за краще, щоб я... не виходила заміж. "Ні, Еллен," - сказала вона - саме таким голосом, мадам, як я зараз вам кажу - "ні, Еллен, *заради всього хорошого!*" Але коли вона це говорила, мадам - я дивилася в її дзеркало; звісно, вона не знала, що я її бачу - вона приклала свою ручку до серця, так само, як її люба матінка була робила, і підвела очі... Ох, мадам!

Коли Гаррі прийшов, я вже приготувала його листи, і обручку, і маленьку брошку-голубку, що він мені подарував - срібна пташка це була, з ланцюжком у дзьобику, а на кінці ланцюжка сердечко з кинджалом. Така штучка! Я відчинила йому двері. Я не дала йому часу ані слова сказати. "Тримай," - сказала я. "Забирай все це назад," - сказала я, - "все скінчено. Я не вийду за тебе заміж," - сказала я, - "Я не можу покинути свою пані." Побілів! він побілів, наче жінка. Я мусила грюкнути дверима, і стояла за ними, вся тремтячи, поки не зрозуміла, що він пішов. Коли я відчинила двері - чи ви мені повірите, чи ні, мадам - той чоловік пішов! Я вибігла на дорогу, як була, у фартуху і у домашніх туфлях, і стояла там посеред дороги... витріщаючись. Люди, мабуть, сміялися, якщо бачили мене...

... Боже милий! - Що це таке? Це ж годинник б'є! А я тут не даю вам спати. Ох, мадам, вам треба було мене зупинити... Давайте я підмощу ковдру вам під ніжки. Я завжди підмощую ковдру під ніжки моєї пані, кожну ніч, точно так само. А вона каже: "Доброї ночі, Еллен. Спи міцно і просинайся рано!" Я навіть не знаю, щоб я робила, якби вона одного разу цього не сказала.

... О боже, я іноді замислююсь... що б я робила, якби тільки... Але, від замислювання немає пуття нікому - правда, мадам? Замислюватися не допоможе. Не те щоб я часто це робила. А якщо інколи роблю, то одразу беру себе в руки: "Годі, Еллен. Знов ти це - дурне дівчисько! Ніби тобі більше нема чого робити, як замислюватися!..."